

GAB AKADEMİ

Cilt/Vol: 2 Sayı/Num: 1
Haziran/June 2022
ISSN 2792-0194

Türkiye'nin Suriyeli Mültecilere Yönelik Türkçe Öğretimi Politikaları ve Uygulamadaki Yansımaları (2011-2021)

Turkey's Reflection on Turkish Educational Policies and
Practice for Syrian Refugees

Nurşen ÇAĞLAK

Okutman, Azez Yunus Emre Enstitüsü

Lecturer, Azez Yunus Emre Institute

Azez, Syria

nursencaglak@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-3932-3950>

Article Information / Makale Bilgisi

Article Types / Makale Türü: Research Article / Araştırma Makalesi

Received / Geliş Tarihi: 24.02.2022

Accepted / Kabul Tarihi: 04.03.2022

Published / Yayın Tarihi: 28.06.2022

Pub Date Season / Yayın Sezonu: June / Haziran

Volume/ Cilt: 2 Issue/ Sayı: 1 Pages/ Sayfa: 72-92

Türkiye'nin Suriyeli Mültecilere Yönelik Türkçe Öğretimi Politikaları ve Uygulamadaki Yansımaları (2011-2021)

Özet

2011 yılında Suriye iç savaşının çıkması ile yalnızca hâkim bölgeyi değil bütün Ortadoğu coğrafyasını etkileyen gelişmeler ortaya çıkmıştır. İç savaştan kaçan Suriye vatandaşları başta Türkiye olmak üzere komşu ülkelere sığınmıştır. Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü'nün (UNHCR) verilerine göre Türkiye şu an 3,6 milyon kayıtlı sığınmacı ile dünyada en çok mülteci barındıran ülke konumundadır.¹ Beklenmedik bir şekilde çok sayıda mülteciye ev sahipliği yapmaya başlayan Türkiye birçok sınavdan geçmektedir. Bu sınavların başında yerel halk ve mülteciler arasındaki uyum sorunu gelmektedir. Uyum sorununun giderilmesi için ilk olarak Suriyeli mültecilere Türkçe öğretilmelidir. Suriyeli mültecilerin yaşadıkları bölgeye uyum sağlayabilmesi, daha rahat bir hayat sürebilmeleri, Türk okullarında eğitim alabilmeleri, günlük hayatlarını idame ettirebilmeleri, kişilik haklarını savunabilmeleri, iş bulabilmeleri hatta toplum tarafından kabul edilebilmeleri için yerel halkın dili olan Türkçeyi öğrenmeleri gerekmektedir. Bu sürecin verimli ve etkili bir şekilde yönetilebilmesi için bir dil politikasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada Türkiye'nin 2011-2021 yılları arasında mültecilere Türkçe öğretimi konusunda yürüttüğü politikalar ve bu politikaların uygulamadaki yansımaları ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dil politikası, Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Mültecilere Türkçe öğretimi.

Turkey's Reflection On Turkish Educational Policies And Practice For Syrian Refugees (2011-2021)

Abstract

With the outbreak of the Syrian civil war in 2011, developments that affected the dominant region and the entire Middle East geography emerged. Syrian citizens fleeing the civil war took refuge in neighboring countries, primarily Turkey. According to the United Nations Refugee Organization (UNHCR) data, Turkey is currently the country hosting the most refugees in the world with 3.6 million registered asylum seekers. Turkey, which has unexpectedly started to host large numbers of refugees, is going through many tests. At the beginning of these exams is the problem of harmony between the local people and the refugees. To solve the integration problem, first, Syrian refugees should be taught Turkish. Syrian refugees need to learn Turkish, the language of the local people, so that they can adapt to the region they live in, lead a

1 UNHCR Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü. (2021). Türkiye'deki Mülteciler ve Sığınmacılar. <https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar> Erişim 21 Kasım 2021.

more comfortable life, receive education in Turkish schools, maintain their daily lives, defend their rights, find a job and even be accepted by the society. A language policy is needed to manage this process efficiently and effectively. In this study, Turkey's policies on teaching Turkish to refugees between the years 2011-2021 and the reflections of these policies in practice will be revealed.

Keywords: Language Teaching policy, Teaching Turkish as a foreign language, Teaching Turkish to refugees.

Giriş

Suriye iç savaşı nedeniyle Türkiye'ye doğru başlayan mülteci akını beraberinde birçok sorunu da getirmiştir. Bu sorunların önüne geçilmesi ise toplumsal uyum sürecinin başarıyla tamamlanması ile olacaktır. Uyum sorunlarının esas nedeni olarak dil bariyeri görülmektedir. Dil probleminin ortadan kaldırılması için Türkiye Cumhuriyeti'nin mültecilere Türkçe öğretmesi gerekmektedir. Bu gereklilik de bir dil politikasına sahip olma zorunluluğunu doğurmaktadır.

Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye gelmeye başladıkları süreçte geçici misafir olarak görülmeleri ancak bu misafirliğin geçici olmayabileceğinin çok geç fark edilmesi, iç savaşın uzaması ve ülkeye gelen mülteci sayısının her geçen gün artması bir dil politikasının oluşturulmasını ve oluşturulan bu politikanın uygulamaya geçirilmesini zorlaştırmıştır.

Bu araştırmanın amacı "Türkiye'nin 2011-2021 yılları arasında Suriyeli mültecilere yönelik Türkçe öğretimi politikalarını ve bu politikaların devlet kurumları ile sivil toplum kuruluşlarının (STK) uygulamalarına yansımaları"nı ortaya koymaktır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için aşağıdaki sorulara cevaplar aranacaktır:

1. Türkiye'nin Suriyeli mültecilere yönelik Türkçe öğretimi politikaları 2011-2021 yılları arasında nasıl değişmiştir? (Bu alt amaç bakanlığın yazılı ve görsel demeçlerinin içerik analiziyle değerlendirilecektir.)
2. Türkiye'nin Suriyeli mültecilere yönelik Türkçe öğretimi politikaları devlet kurumlarının (Göç İdaresi, MEB, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, YÖK, Üniversiteler ve bağlı Türkçe Öğretim Merkezleri, Dışişleri Bakanlığı bünyesindeki bazı kurumlar, YEE, YTB, Maarif Vakfı) uygulamalarına nasıl yansımıştır? (Bu alt amaç ilgili devlet kurumlarının raporları ve medyada yer alan haberlerin içerik analiziyle değerlendirilecektir.)
3. Türkiye'nin Suriyeli mültecilere yönelik Türkçe öğretimi politikaları Sivil toplum kuruluşlarının (STK) uygulamalarına nasıl yansımıştır? (Bu alt amaç ilgili sivil toplum kuruluşlarının raporları ve medyada yer alan haberlerin içerik analiziyle değerlendirilecektir.)

Mülteci kabul eden devletler, temel ihtiyaçlar dışında mültecilerin geleceğini güvenceye almak için eğitim almalarını da sağlamakla sorumludur.² Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) araştırmalarına göre eğitim almayan Suriyeli mülteci çocuklar yaşlarına kıyasla daha fazla istismara maruz kalmakta ve travma sonrası stres bozukluğu semptomlarını daha fazla yaşamaktadırlar.³ Mülteci çocukların eğitim haklarının sağlanması ve Türk eğitim sistemine uyum sağlayabilmeleri için öncelikli olarak Türkçe öğrenmeleri gerekmektedir. Alanyazında dil sorununun ortadan kaldırılması ile birçok sorunun da çözüme ulaşacağı konusunda genel bir yargı mevcuttur.⁴

Çalışmada, Türkiye'de yaşayan ve geçici koruma altında bulunan Suriye vatandaşları için karışıklık olmaması amacıyla mülteci tanımlaması yapılmıştır ancak Türkiye, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'ne göre sadece Avrupa'dan gelen sığınmacılara mülteci statüsü vermektedir.⁵ Geçici sığınma statüsü sınırlı bir süre için verildiğinden ve Suriye vatandaşlarının süreleri dolmaya başladığı için Türkiye, 62 sayılı "Türkiye'ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge" ile Suriyeli sığınmacılara mülteci statüsü vermiştir.⁶

Mültecilerin barınma, beslenme ve sağlık gibi temel ihtiyaçlarının giderilmesiyle Türkiye'de uzun süre kalacaklarının anlaşılmasıyla Türkçe öğretme çalışmaları başlamıştır. Bu çalışmada 2011 yılından itibaren Suriyeli mültecilere Türkçe öğretmek için yapılan faaliyetler ve Türkiye'nin Suriyeli mültecilere yönelik dil öğretim politikaları incelenecektir.

Whitaker⁷ göre mültecilere göç ettikleri ülkenin dilini öğretirken "göç esnasındaki yaş, anne ve babanın dili, ülkenin dil politikası ve göçmen ailenin ait olduğu toplumsal sınıf" gibi

2 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2013). Resmî Gazete (11.04.2013). Sayı: 28615.

3 Ezgi Koman (2015). Suriyeli Mülteci Çocuklar ve Engellenen Eğitim Hakkı. Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği. <https://tr.boell.org/tr/2015/12/29/suriyelimultecicocuklar-ve-engellenen-egitim-hakki> Erişim 15 Kasım 2021.

4 Kudret Aykırı (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıflarındaki Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Durumlarına İlişkin Görüşleri. *Turkish Journal of Primary Education* 2, 44-56.

Mine Gözübüyük Tamer (2017). Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli Çocukların Trabzon Devlet Okullarındaki Durumu. *Göç Dergisi*, 4(1),119-152.

Emrah Kultas (2017). Türkiye'de Bulunan Eğitim Çağındaki Suriyeli Mültecilerin Eğitimi Sorunu Van İli Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Van.

5 Cenevre Sözleşmesi 1A (2), 1951, Erişim 11 Kasım 2021.

6 Ayhan Kaya ve Murat Erdoğan (2015). *Türkiye'nin Göç Tarihi 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.

7 Elizabeth Whitaker (2010). *Language Acquisition of the Children of Immigrants and the Role of Non Profit Organizations*. Washington: University of Puget Sound.

belirleyici ögelere dikkat edilmeli ve esnek bir politikaya sahip olunmalıdır. Whitaker mültecilere yönelik dil ve eğitim politikası hazırlayanlara şu önerilerde bulunmaktadır:⁸

Göçmen çocuklar için ev sahibi dili öğretirken esnek davranılmalı ve göçmen çocuğun miras dili hakkında zorlayıcı bir tutum sergilenmemelidir. Ayrıca dil eğitiminde model çeşitliliği de önemlidir. Göçmen öğrenci nüfusunun çeşitliliği göz önüne alındığında, tek bedene uyan bir model geliştirilmesi önem oluşturmaktadır. Yani genel olarak bütün öğrencileri kapsayıcı olan bir model arzulanmaktadır.

Dil öğretiminde temel başarı, yeni gelen göçmen çocukların dilsel bütünleşmesinin ortak bir sorumluluk olduğunun tanınmasında yatmaktadır. Bu nedenle, belirli hizmetler, düzenli sınıflar arasında yakın bağlantı kurulmasını gerekli kılar.

Okullarda ve dersliklerde özellikle pedagojik uygulamalar ve öğretim stratejileri, modellere takılmak yerine hedefe odaklanma önemlidir.

Bu öneriler, Türkiye'nin mültecilere yönelik dil politikası oluşturması sürecinde yol gösterici olması bakımından oldukça önemlidir. Dünyada çok sayıda göçmen bulduran ülkelere bakıldığında bu ülkelerin dört farklı dil öğretim modelini tercih ettiği görülmektedir.⁹ Daldırma, takım öğretimi, kapalı sınıflar ve iki dilli eğitim modeli olarak adlandırılan bu yöntemler ülkelerin dil politikasının göstergesi niteliğindedir.

Türkiye'nin bu yöntemlerden geçici iki dilli eğitim modelini tercih ettiği görülmektedir. Bir tercihten ziyade zorunluluk olan bu seçimde önce mültecilerin ana dilinde eğitim yapılır daha sonra ise mülteci kabul eden ülkenin diline geçiş olmaktadır.

Duruel,¹⁰ Suriyeli mültecilere yönelik eğitim politikalarını eğitim kurumlarının yapılarını göz önünde bulundurarak şu şekilde sınıflandırmıştır:

- Geçici Eğitim Merkezleri (Barınma Merkezlerinde ve Barınma Merkezleri Dışında), Devlet Okulları,
- Suriyelilerin Açtığı Özel Okullar,
- Meslek Edindirme Çalışmaları, Kurslar, Projeler,

8 Elizabeth Whitaker (2010). Language Acquisition of the Children of Immigrants and the Role of Non Profit Organizations. Washington: University of Puget Sound. Akt. Harun Şahin (2020). Göç Olgusu, Mülteci Çocukların Eğitimi ve Suriyeli Mülteci Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Süreci. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(1), 377-394.

9 Maureen McAndrew (2009). Ensuring the Proper Competency in the Host Language: Contrasting Formula and the Place of Heritage Languages. *Teachers College Record*, 111(6), 1528- 1554.

10 Mehmet Duruel (2016). Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorunu. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 30 (5), 1399- 1414.

- Yetimhaneler,
- Yükseköğretimde Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Gerçekleştirilen Politikalar

Suriyeli mültecilerin Türkiye'de eğitim almalarının ön koşulu Türkçe öğrenmeleri olduğu ve eğitim politikaları ve dil politikaları birbirinden ayrı düşünülemediği için bu sınıflandırmanın dil politikaları için de geçerli olacağı düşünülmektedir.

Dil öğretimi ve eğitiminin iç içe geçmiş yapısından ötürü bu çalışmada zaman zaman eğitim politikalarından da bahsedilecektir. İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi (ÇOÇA)¹¹ tarafından yayınlanan bir raporda Suriyeli çocukların eğitim almasının önündeki en büyük engelin dil sorunu olduğu belirtilmiştir. Dil probleminin sadece çocuklar için değil yetişkinler için de var olduğu bilinen bir gerçektir.¹²

Konuyla ilgili çalışmalara ve yayınlanan resmî belgelere bakıldığında da dil politikasının ayrı bir başlıkta ele alınmadığı, eğitim politikasının içerisinde kabul edildiği görülmüştür ancak dil politikası müstakil olarak incelenmesi gereken bir konudur. Türkiye'nin mültecilere Türkçe öğretimi konusunda aldığı kararların net bir şekilde görülmesi için bu çalışma ortaya konmuştur.

SURİYELİ MÜLTECİLERE TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

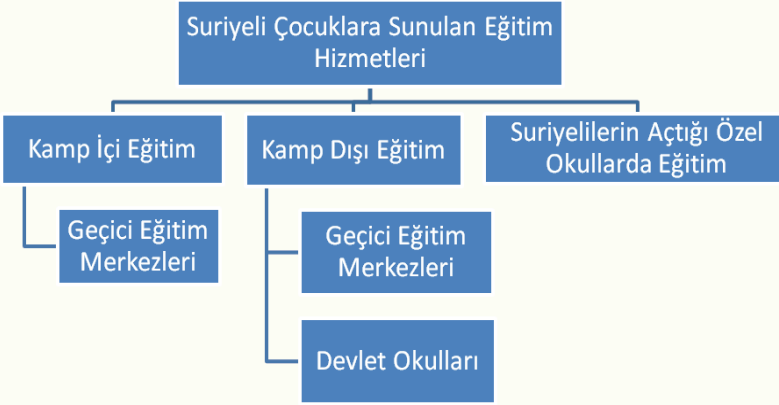
Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye gelmesiyle başta kamplar, devlet okulları ve GEM'ler olmak üzere farklı kurumlar bünyesinde eğitim faaliyetleri düzenlenmeye başlamıştır. Bu faaliyetler şu şekildedir:

---

11 İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi (ÇOÇA) (2015). Suriyeli Mülteci Çocukların Türkiye Devlet Okullarındaki Durumu Politika ve Uygulama Önerileri. İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi.http://cocuk.bilgi.edu.tr/wp_content/uploads/2015/09/Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf Erişim 13 Aralık 2021

12 A. Çağlar Deniz, Banu Hülür ve Yusuf Ekinci. (2016). Göç, Strateji ve Taktik: Suriyeli Sığınmacıların Gündelik Hayat Deneyimleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9(42), 1077-1087; Mithat Arman Karasu (2016). Şanlıurfa'da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Kentle Uyum Sorunu. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(3), 995-1014; Metin Demirci (2015). B1 Seviyesinde Türkçe Öğrenen Suriyeli Öğrencilerin Sesli Okuma Becerisiyle İlgili Tespitler. *Turkish Studies*, 10(7), 333-358; Gürkan Morali (2018). Suriyeli Mülteci Çocuklara Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1426-1449.

Şekil 1: Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacılara Sunduğu Eğitim Hizmetleri¹³

Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye sığınmaya başladığı dönemlerde bu durumun geçici olduğu düşünülmüştür ve mültecilere Türkçe öğretilmesi konusunda uzun vadeli planlar yapılamamıştır. 2012 yılında eğitim çağındaki Suriyeli mültecilerin ülkelerine döndüklerinde okula sorunsuz şekilde devam edebilmeleri ve okul çağındaki mültecilerin Türk eğitim sistemine uyum sağlayabilmesi konusunda bazı sorunlar yaşandığı için Suriye müfredatı esas alınarak öğretim yapılmıştır.¹⁴ Dönemin Millî Eğitim Bakanı Prof. Dr. Ömer Dinçer 3 Ekim 2012 tarihinde kamplarda verilen Arapça eğitimle ilgili şu açıklamayı yapmıştır:

“Suriyeli çocuklara Türkçe öğretme çabasına girmedik. Onları ülkemizde misafir olarak görüyoruz ve Suriye'deki durum düzeldikten sonra kendi ülkelerine dönecekler diye bekliyoruz... Onlara yapılan eğitim, çocukların okula kayıt olması ve diploma alacakları şekilde tasarlanmadı. Misafir öğrenci gibi eğitime tabi tutuluyorlar. Ülkelerine dönmeleri halinde kendi ülkelerinin eğitimine uyum konusunda sorun çıkmasın diye düşünüyoruz.”¹⁵

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) desteğiyle Geçici Eğitim Merkezlerinde (GEM) verilen bu eğitimin dili Arapçadır. 2019 yılı itibariyle kamp içinde ve dışında toplam 96.842 öğrenciye eğitim verilmiştir. Suriyeli çocukların Türk Millî eğitim sistemine dâhil olmaları amacıyla 2018'ten itibaren GEM sayısı azaltılmaya başlanmıştır ve 2020 yılına kadar kademeli olarak tamamen kapatılması amaçlanmıştır¹⁶ ancak

13 Müberra Nur Emin (2016). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi- Temel Eğitim Politikaları. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA): İstanbul.

14 Emin, Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi- Temel Eğitim Politikaları.

15 Akt. Ali Rıza Seydi (2014). Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* (31), 267-305.

16 M. Murat Erdoğan (2019). Suriyeliler Barometresi 2019 Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi. Orion Kitabevi: Ankara.

bu merkezlere alternatif olarak sunulan Türk okullarının Suriyeliler tarafından fazla rağbet görmediği açıktır. Türkçe eğitim verilmesi, müfredatın da ona uygun olması, dil engeli, öğretmen ve idarecilerle yaşanan iletişimsizlikler, karma eğitim, çocukların sene kaydetmesi ve dışlanma gibi durumlar devlet okullarının seçilmek istenmemesinin nedenlerindedir.¹⁷ Dönemin Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz'ın 2017'de yaptığı "Önümüzdeki dönemde de Suriyelilerin tamamını kendi eğitim sistemimize alacağız. Kendi evlatlarımıza hangi eğitimi veriyorsak onlara da o eğitimi vereceğiz."¹⁸ şeklindeki açıklama mülteci çocukların Türk eğitim sistemine dahil olmasının istendiğinin göstergesidir. Kızıl ve Dönmez,¹⁹ bu açıklamayı 2012 yılındaki politikaya dönüş olarak yorumlamıştır.

Suriye iç savaşının gittikçe tehlikeli hale gelmesi ve mülteci sayısının her geçen gün artması ile mültecilerin zannedildiği kadar kısa sürede ülkelerine geri dönemeyecekleri anlaşılmıştır. 2013 yılına gelindiğinde Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) mültecilerin eğitimi ve Türkçe öğretimi konusunda bazı adımlar atmıştır. 26 Nisan 2013 ve 26 Eylül 2013 tarihlerinde MEB'in yayımladığı genelgeler ile yasal altyapı oluşmaya başlamıştır.²⁰ 26 Eylül 2013'te çıkarılan "Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri" isimli genelge, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (GİGM) kurulması, Türkçe dil kursları ve mesleki eğitim hizmetinin verilmeye başlanması bu adımların en önemlilerindedir. MEB bu aşamadan sonra Suriyeli mültecilere Türkçe öğretimi konusunda belirleyici rol oynamaya başlamıştır ancak eğitimlerin içeriğinin Suriye Ulusal Koalisyonu Yüksek Eğitim Komisyonu tarafından hazırlandığı bilinmektedir.²¹ Müfredatın Suriyeli öğretmenler tarafından hazırlanması zorunlu göçün başladığı ilk günden bu tarihe kadar süregelen "geçici bir durum" yanılığının devam ettiğini gösteriyor.

25 Mart 2013'te başlayan ve 3 Haziran 2016 tarihine kadar devam eden "Suriyeli Misafir Öğrencilere Türkçe Öğretimi Projesi" ise kamplarda Türkçe öğretilmesi konusunda bölgesel çapta faaliyet gösteren bir proje olmuştur. Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTb), UNICEF, AFAD ve Gaziantep Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi (GAÜN TÖMER) iş birliğinde yürütülen proje 7 il ve 14 kampla başla-

17 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) (2017). 2016 Türkiye Göç Raporu. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: Ankara.

18 Hürriyet Gazetesi (2017). Milli Eğitim Bakanı Yılmaz: Suriyelilerin Tamamını Eğitim Sistemimize Alacağız. <http://www.hurriyet.com.tr/milli-egitim-bakani-yilmaz-suriyelilerintamamini-egitim-sistemimize-alacagiz-40364022> Erişim 6 Kasım 2021

19 Ömür Kızıl ve Cengiz Dönmez (2017). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılara Sağlanan Eğitim Hizmetleri ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bağlamında Bazı Sorunların Değerlendirilmesi, *International Journal Of Education Technology and Scientific Researches*, Issue: 4, (207-239).

20 İpek Coşkun ve Müberra Nur Emin (2016). Suriyelerin Eğitiminde Yol Haritası: Fırsatlar ve Zorluklar, Ankara: SETA Yayınları.

21 Emin, Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi- Temel Eğitim Politikaları.

muş 10 il ve 16 kamp ile son bulmuştur. Bu dört yıllık süreçte yaklaşık 5000 kişi Türkçe öğrenme imkânı bulmuştur²² ve yaş grubu ne olursa olsun Türkçe öğrenmek isteyen kişiler teşvik edilmiştir.²³ Bu projede atanamayan Türk Dili ve Edebiyatı ile Türkçe öğretmenleri görev almış ve kurslara Türkçe öğrenmek isteyen, kamplarda yaşayan lise mezunu Suriyeli öğrenciler kabul edilmiştir.²⁴

2014 yılında Geçici Koruma Yönetmeliği'nin çıkarılması ile mültecilerin Türkçe öğrenmesinin önemini anlaşıldığı görülmüştür ancak büyük adımların atılması için 2016'ya kadar beklenmiştir. 23 Eylül 2014 tarihinde genişletilmiş olarak çıkarılan 2014/21 sayılı "Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri" genelgesi standart oluşturulması açısından önemlidir. Bu genelge neticesinde mültecilerin geçici koruma kimlik belgesi ile Türkçe eğitimi hizmetlerinden yararlanabilmesi sağlanmıştır.²⁵ Bu genelgede Türkiye'deki yabancı öğrencilere Türkçe öğretimi konusunda sunulan hizmetler şunlardır:

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumu ile oluşturulan Geçici Eğitim Merkezlerinde Türkçe öğretilmektedir. Türkçe dersleri için Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı alan öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve yabancı dil dersi öğretmenleri görevlendirilebilir.

Yurt dışından gelen öğrencilerin ülkemize ve okula uyumlarının sağlanması, ayrıca onlara rehberlik edilerek yetiştirilmeleri amacıyla okul müdürlüklerince takviye kursları açılabilir.²⁶

2015 yılında "İleri Düzey Türkçe Eğitim Programı" adlı burs programı sayesinde yükseköğretimdeki Suriyeli mültecilere özel dil öğretimi yapılmıştır. YTB ve UNHCR iş birliğiyle hayata geçirilen bu burs programının dil öğretimi üniversiteler bünyesinde bulunan TÖMER'lerde yapılmıştır. Dönemin Başbakan Yardımcısı olan Prof. Dr. Beşir Atalay, 20 Ekim 2021'de düzenlediği bir basın toplantısında Türkiye'ye sığınan öğrencilerden, Suriye'de bir üniversitede okuyanları üniversitelerin kabul etmesi yönünde YÖK'ün karar aldığını dile getirmiş ve liseden mezun olup herhangi bir üniver-

22 Kadir Kaan Büyükkiz ve Önder Çangal. (2016). Suriyeli Misafir Öğrencilere Türkçe Öğretimi Projesi Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(3), 1414-1430.

23 TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. (2012). Ülkemize Sığınan Suriye Vatandaşlarının Barındıkları Çadırkentler Hakkında İnceleme Raporu 2. <https://www.tbmm.gov.tr> Erişim 13 Aralık 2021

24 YTB. (2015). Milletimiz Çok Büyük Özveride Bulunuyor. https://www.ytb.gov.tr/haber_detay.php?detay=4405 Erişim 4 Kasım 2021

25 Human Rights Watch, (2015). Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitime Erişiminin Önündeki Engeller – Kayıp Nesil Olmalarını Önlemek. Erişim 7 Aralık 2021

26 MEB. (2014). Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html Erişim 5 Kasım 2021

siteye girmemiş olanlarla ilgili de bir çalışma içerisinde olduklarını söylemiştir. TÖMER bünyesinde açılacak kurslarda Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmesini ve sonra da gelecek yıl üniversiteye devam etmelerini sağlamaya çalıştıklarını ifade etmiştir.²⁷

MEB, 2015-2019 yıllarını içeren 4 yıllık Strateji Planında sığınmacıların eğitimleri konusuna ağırlık vereceğini belirtmiştir.²⁸

2015 yılında İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün (Human Rights Watch- HRW) de önerisiyle MEB, eğitime erişimin önündeki en büyük engel olan dil sorununun çözülebilmesi için Türkçe dil programları tasarlamaya başlamıştır.²⁹

2016 yılında ise başta UNHRC ve UNESCO olmak üzere birçok uluslararası kuruluş Türkçe öğretimine ağırlık verilmesi gerektiğini belirtmiş ve bu amaç için bir Avrupa Komisyonu kurulmuştur.³⁰2016'dan itibaren hem MEB'in hem de uluslararası kuruluşların dil programlarına ağırlık vermesi sevindirici bir gelişmedir. Aynı sene içerisinde Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü öncülüğünde de çok sayıda düzenleme yapılmıştır.³¹ Bu düzenlemelerin bazıları şunlardır:

Okullarda öğrenimlerine devam eden Suriyeli öğrencilerin isteğe bağlı olarak kendi dillerini ve kültürlerini yaşatmaları amacıyla ders saatleri dışında kendi dillerinde eğitim programlarının uygulanması,

Türkçe dil becerileri zayıf olan öğrencilere yönelik ise Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünce Halk Eğitim Merkezleri aracılığıyla Türkçe dil kursları düzenlenmesi,

İlkokul veya ortaokul çağında uzun süre eğitimden uzak kaldıkları için akademik beceriler yönünden buldukları sınıf seviyesine göre yetersiz olan öğrencilerin sınıf seviyelerine uyumlarını sağlamak amacıyla okul ve çevre şartları da dikkate alınarak, MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları

---

27 AFAD (2012). Başbakan Yardımcımız Beşir Atalay, Adalet Bakanımız Sadullah Ergin, Başkanımız Dr. Fuat Oktay ve Hatay Valisi Celalettin Lekesiz ile Basın Toplantısı Düzenledi. <https://www.afad.gov.tr/TR/HaberDetay.aspx?ID=5&IcerikID=629> Erişim 14 Kasım 2021

28 MEB. (2015). MEB Stratejik Plan (2015-2019). http://sgb.meb.gov.tr/meb_iy_s_dosyalar/2015_09/10052958_10.09.2015sp17.15imzasz.pdf. Erişim 3 Aralık 2021

29 MEB. (2016). Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi Kapsamında Suriyeli Öğrencilere Türkçe Öğretecek Geçici Süreli Öğretmen Alımına İlişkin Duyuru. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_11/04053531_geciciogretmenalimduyurusu.pdf Erişim 3 Aralık 2021

30 Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komisyonu (UNHCR) ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO). (2016). Politika Belgesi 26. Paris: UNESCO. Erişim 5 Aralık 2021

31 MEB. (2016). Göç ve Acil Durum Daire Başkanlığının Kurulmasına İlişkin Yönetmelik, http://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_05/18020117_gocveacildurumegitimdb.pdf Erişim 22 Aralık 2021

Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca günlük çalışma saatleri dışındaki zamanlarda, hafta sonu, yarıyıl ve yaz tatilinde Türkçe başta olmak üzere ihtiyaç duyulan derslerde yetiştirme kursu ve programları açılması,

-Öğrencilerin Türkçeyi yaşayarak öğrenmeleri için Türkçe dil becerisi zayıf olan öğrencilerin sınıflara dengeli dağıtılmasına özen gösterilerek, diğer akranlarıyla kaynaşmalarının sağlanması hususlarında çalışmalar yapılacaktır.³²

MEB ve AB Türkiye Delegasyonu arasında imzalanan “Türkiye’deki Mülteciler için Mali Yardım Programı” antlaşması (FRIT) neticesinde Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Müfredatına Entegrasyonu Projesi (Promoting Integration of Syrian Children to Turkish Education System- PICTES) hayata geçirilmiştir. 2016 yılında başlayan PICTES projesi, Suriyeli nüfusun yoğun olduğu şehirlerde (İstanbul, İzmir, Ankara, Kocaeli, Bursa, Sakarya, Konya, Antalya, Mersin, Adana, Kayseri, Kahramanmaraş, Malatya, Osmaniye, Gaziantep, Kilis, Adıyaman, Şanlıurfa, Siirt, Hatay, Batman, Mardin, Diyarbakır) devam etmektedir. PICTES kapsamında Türkçe öğretmeni için 4200 tane sınıf, Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni alımı yapılmıştır.³³

PICTES kapsamında bulunan Türkçe Yeterlik Sınavı (TYS) ile yabancı öğrencilerin Türkçe düzeylerini belirlemek ve seviyelerine uygun dil eğitim desteği almaları amaçlanmıştır.³⁴ 2021 yılında ise COVID-19 salgını nedeniyle Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden Online Türkçe Dil Sınavı yapılmaya başlanmıştır.³⁵

PICTES projesi ile geçici olarak eğitim veren merkezlerin kapatılması ve Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dâhil edilmesi planlanmıştır³⁶ ancak bu öğrencilerin milli kimliklerini ve dillerini muhafaza edebilmeleri amacıyla seçmeli derslerin olacağı da belirtilmiştir.³⁷ Seçmeli dersler, Türkiye’nin asimile etme amacı gütmeyen bir dil politikasına sahip olduğunu ve 2012 yılındaki düzenlemelere benzer bir politikanın takip edildiğini göstermektedir.

---

32 MEB. (2016). Suriyeli Çocukların Eğitimi İçin Yol Haritası Belirlendi. <http://www.meb.gov.tr/suriyeli-cocuklarin-egitimi-icin-yolharitasi-belirlendi/haber/11750/tr> Erişim 23 Aralık 2021

33 MEB, Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi Kapsamında Suriyeli Öğrencilere Türkçe Öğretecek Geçici Süreli Öğretmen Alımına İlişkin Duyuru.

34 MEB. (2019). Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi Türkçe Yeterlik Sınavı (TYS) Kılavuzu. https://ertugrulgazi46.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/46/08/761691/dosyalar/2019_04/29113212_tYrkYe_yeterlilik_sYnavY_kYlavuzu.pdf Erişim 11 Kasım 2021

35 MEB. (2020). MEB’den Online Türkçe Dil Sınavı Yazısı. <https://www.kamuajans.com/egitim-persone-li/meb-den-online-turkce-dil-sinavi-yazisi-h556575.html> Erişim 22 Aralık 2021

36 Kızıl ve Dönmez. Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılara Sağlanan Eğitim Hizmetleri ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bağlamında Bazı Sorunların Değerlendirilmesi.

37 Bilim Eğitim Kültür Araştırmaları Merkezi (BEKAM). (2017). Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu. <http://www.bekam.org.tr/icerik.php?EtkinlikId=13823571&KayitId=40680647> Erişim 27 Aralık 2021

2016 yılı Suriyeli mültecilere Türkçe öğretimi ve eğitimi konusunda önemli adımların atıldığı bir sene olmuştur. MEB, 2016-2017 eğitim-öğretim yılından itibaren “Kapsayıcı Eğitim” modelini tercih etmeye başlamıştır. UNESCO bu öğretim modelini “öğrenenlerin farklı gereksinimlerine, onların eğitime, kültüre ve topluma katılımını artırarak ve eğitim sisteminin içindeki ayrımcılığı azaltarak cevap verme süreci” şeklinde açıklamaktadır.³⁸ Kapsayıcı eğitim modeli Suriyeli öğrencilere sadece Türkçe öğretmeyi değil ayrımcılığı önlemeyi ve öğrencilerin farklılıklarının göz önünde bulundurularak bir eğitim verilmesini amaçlamaktadır. Ayrıca MEB Suriyeli öğrencilere yönelik Arapça ve kültür dersleri açmayı planladığını da belirtmiştir.³⁹ Bu sene itibarıyla konuyla ilgili MEB’in ana mevzuatını oluşturan 4 kanun, 12 yönetmelik, 1 yönerge, 1 genelge ve 1 kılavuz mevcuttur.⁴⁰

2017 yılında Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’nün Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı ve STK’ler arasında imzalanan bir protokol ile Türkçe öğretim faaliyetleri denetim altına alınmıştır.⁴¹ Türkçenin yabancı dil olarak Suriyeli mültecilere öğretilmesi konusunda Mülteciler Derneği, Yuva Derneği, Yoksullara Yardım ve Eğitim Vakfı, Akdeniz Mülteci ve Sığınmacılarla Dayanışma Derneği, Türkiye Diyanet Vakfı, Anadolu Kültür Sanat Kalkınma ve Yardımlaşma Derneği, Şam Yetimleri Derneği, Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Vakfı, Sosyal Destek İçin Barış Derneği, Kalkınan Anadolu ve İlim Derneği, Sevgi ve Kardeşlik Vakfı gibi birçok sivil toplum kuruluşu gönüllü olarak görev almış ve bu kuruluşlarla işbirliği protokolleri imzalanmıştır.⁴²

Eğitim gören okul çağındaki Suriyeli çocukların çoğunun belediyelerin kurslarına ya da Suriyeli STK’lerin açtığı özel okullara gitmektedir.⁴³ Suriyeli STK’lerin açtığı özel okullara giden Suriyeli mültecilerin kendi dillerinde eğitim görmeye devam etmesi ve Türkçeye yeteri kadar hâkim olmamalarının ileride sorunlara yol açacağı düşünülmektedir. Buna ek olarak bu durum Türkiye’nin baskıcı bir eğitim ve dil politikasına sahip olmadığının kanıtıdır.

---

38 Semih Aktekin (2017). Sınıfında Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunan Öğretmenler İçin El Kitabı. MEB Yayınları: Ankara.

39 Akt. Abdullah Said Özcan (2018). Çokkültürlülük Bağlamında Türkiye’nin Suriyeli Öğrencilere Yönelik Eğitim Politikası. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 4(1), 17-29.

40 Ayhan Erdönmez (2016). Türkiye’ye Kitleli Göçle Gelen Mültecilere Yönelik Yürütülen Eğitim Öğretim Süreci, *Eğitime Bakış Dergisi* 12 (36), 24-34.

41 Maissam Nimer (2019). Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerin Türkçe Dil Eğitimi Deneyimleri ve Kurumsal Yapılar. Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi. Erişim 18 Aralık 2021

42 İ.D. Bilkent Üniversitesi Araştırma Ekibi, 2019.

43 Zümray Kutlu (2015). Bekleme Odasından Oturma Odasına, Suriyeli Mültecilere Yönelik Çalışmalar Yürüten Sivil Toplum Kuruluşlarına Dair Kısa Bir Değerlendirme

2018 yılından itibaren MEB, Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB), UNICEF ve Türk Kızılay'ı tarafından ortak yürütülen Yaygın Eğitim Programı sayesinde Hızlandırılmış Eğitim Programı, Türkçe Dil Kursları ve Yetişkinler İçin Türkçe Dil Eğitimi Projesi hayata geçirilmiştir. MEB ile birlikte çalışan belediyeler, Geçiş Döneminde Eğitim aracılığıyla Destek ve Direnç (Relief & Resillience through Education in Transition – RET International), Uluslararası Göç Örgütü (International Organization for Migration – IOM), Alman Uluslararası İşbirliği Örgütü (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit- GİZ), Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (Association for Solidarity with Asylum Seekers and Migrants- ASAM), UNHCR, UNICEF, GSB'ye bağlı Gençlik Merkezleri Türkçe öğretimi yapan kuruluşlardır.

2018 yılında Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ile T.C. İçişleri Bakanlığı GİGM arasında imzalanan protokol, mültecilere dil öğretimi hususunda kamu kuruluşlarının iş birliği yaptığını göstermektedir.

2019 yılında Avrupa Birliği (AB) tarafından finanse edilen ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından uygulanan “Suriye Krizine Yanıt Olarak Türkiye’de Dayanıklılık Projesi” (TDP) kapsamında “Yetişkinler İçin Dil Eğitimi Bileşeni” isimli çalışma hayata geçirilmiştir. Bu çalışma kapsamında on ilde 53 Halk Eğitimi Merkezinde toplamda 52,000 adet 18 yaşından büyük Suriyeli mülteciye Türkçe eğitimi verilmiştir.⁴⁴ Bu proje hakkında Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın sitesinde bazı açıklamalar yer almaktadır. Bu açıklamalar, Türkiye'nin Suriyeli mültecilere yönelik uzun vadeli bir dil politikası geliştirmeye başladığının göstergesidir:

“Araştırmalara göre Türkiye’de yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli bireylerin ekonomik, sosyal ve kültürel hayata katılımlarının önündeki en büyük engel, dil engeli. Türkiye’de ikamet eden Suriyeliler, kendi kendilerine yeter hale gelmek; ekonomik, toplumsal, kültürel ve sosyal hayata tam anlamıyla katılmak için yeni bir dili öğrenmek durumunda. Bu nedenle Türkçe dil eğitimleri, Geçici Koruma kapsamındaki Suriyeliler için dayanıklılıklarını artırmak, yeni iş ve geçim kaynakları geliştirmek, ekonomiye katkıda bulunmak ve komşuları ile etkileşimde olabilmek adına büyük bir fırsat sunuyor.

Dayanıklılık merkezli, yerel ve sürdürülebilir kalkınma perspektifini odağına alan Suriye Krizine Yanıt Olarak Türkiye’de Dayanıklılık Projesi (TDP), Suriye krizi nedeniyle ortaya çıkan sorunlara uzun vadeli, kapsamlı ve yapısal çözüm önerileri getiriyor.”

44 İletişim Başkanlığı (2019). Suriyeli Vatandaşlara Türkçe Dil Eğitimleri Başlıyor. https://www.iletisim.gov.tr/turkce/yerel_basin/detay/suriyeli-vatandaslara-turkce-dil-egitimleri-basliyor Erişim 24 Kasım 2021

Aynı sene içerisinde hayata geçirilen bir başka proje ise “Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler İçin Türkçe Dil Eğitimi ve Meslekî Eğitime Erişimin Arttırılması Projesi” olmuştur. AB tarafından fonlanan bu projenin 30 ay sürmesi ve 7 binden fazla yetişkin Suriyeliye Türkçe öğretilmesi amaçlanmaktadır.⁴⁵

2020’de ise İnsani Yardım Koordinasyon Başkanlığı (İYKM), Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile GAÜN Türkçe Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (TÖMER) iş birliğiyle Fırat Kalkanı Harekâtı bölgesindeki okullarda görevli olan 116 adet Suriyeli öğretmene Türkçe öğretilmiştir.⁴⁶ Başta Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı şehirler olmak üzere birçok şehirde belediyelerin desteği ile bölgesel çapta Türkçe öğretimi yapılmaktadır.

Son yıllarda yapılan çalışmalar ve hayata geçirilen projeler, Türkçe öğretiminin sadece eğitim çağındaki çocuklara değil yetişkinlere de yönelik yapılmaya başlandığını göstermektedir.

UNICEF’in 2021 yılında yayımladığı Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Çocukların Eğitimine İlişkin İstatistik Raporu 11 yıllık süreci özetlemesi açısından önemlidir. Raporda Türkçe öğrenen Suriyeli mültecilere ait bazı istatistikler bulunmaktadır:

“2015, 2016, 2017, 2018 yıllarında ve 2019’un ilk on ayında, toplam 348.665 Suriyeli (çocuk ve yetişkin), HEM’lerde verilen Türkçe kurslarından faydalanmıştır. Bu kurslara katılanların çoğunluğunu kadınlar oluşturmuştur. Katılımcıların %60’ını kadınlar, %40’ını ise erkekler oluşturmuştur.”

Aynı raporda Türkçe öğretimi için materyallerin ve farklı yaş grupları ve dil yetkinlik düzeyleri için modüllerin hazırlandığı, Türkçe kurslarına erişimin artması için gerekli çalışmaların yapıldığı söylenmektedir.⁴⁷

---

45 TAMEB (2019). Suriyeli Göçmenlere Türkçe ve Mesleki Eğitim Desteği. <https://tameb.org/suriyeli-gocmenlere-turkce-ve-mesleki-egitim-destegi/#iletisim> Erişim 1 Kasım 2021

46 Anadolu Ajansı (2020). Fırat Kalkanı Bölgesi’ndeki Suriyeli Öğretmenlere Türkçe Eğitimi. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/firat-kalkani-bolgesindeki-suriyeli-ogretmenlere-turkce-egitimi/2033653> Erişim 28 Aralık 2021

47 UNICEF (2021). Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Çocukların Eğitimine İlişkin İstatistik Raporu. <https://www.unicef.org/turkey/media/10711/file/Ge%C3%A7ici%20koruma%20alt%C4%B1ndaki%20%C3%A7ocuklar%C4%B1n%20e%C4%9Fitim%20istatistikleri.pdf> Erişim 3 Kasım 2021

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye Cumhuriyeti'nin Suriyeli mültecilere yönelik ilk dil öğretim politikalarına bakıldığında geçici ve kısa vadeli olarak planlandığını görmekteyiz. Bu durumda gelen ve gelecek olan mülteci sayısının tahmin edilememesi, krizin boyutlarının gittikçe genişlemesi ve mültecilerin ne kadar süre Türkiye'de misafir edileceğinin bilinmemesi etkili olmuştur. Acil durum müdahalesinden öteye gidemeyen bu süreçte mültecilerin Türk eğitim sistemine uyum sağlanması istenmesine rağmen şartlardan dolayı gerçekleştirilememiştir. Mültecilerin Türkiye'ye gelmeye başladığı ilk günden 2013 yılına kadar geçen zamanda dil problemi ciddi bir sorun olarak görülmemiştir. Türkiye'nin mültecilere yönelik dil politikası oluşturmada uzun vadeli planlar yapmadığı ve çok fazla değişiklik olduğu apaçık bir gerçektir⁴⁸ ancak Özcan⁴⁹ "Türkiye, Suriyelilerin ülkeye uyum sürecinde dışlayıcı ya da asimile etmeye yönelik bir politika yerine kapsayıcı bir politika tercih etmiştir." demektedir. Bu tespit Türkiye'nin mültecilere yönelik dil politikaları açısından da geçerlidir.

Türk Milli Eğitim sistemine dahil adapte edilmek istenen Suriyeli çocukların Türk okullarında tamamen Türk öğrencilerden oluşan sınıflara dâhil edildiği bilinmektedir. Bu durum zaten travma yaşayan çocukların ortama uyum sağlamasını zorlaştırmakta⁵⁰ ve bazı öğretmenlerin yetersiz olması nedeniyle öğrencilerin yanlış yönlendirilmelerine ve tam olarak Türkçe eğitimi alamamalarına sebep olmaktadır. Öğretmenlerin sınıflarında bulunan mülteci öğrencilere nasıl yaklaşımları konusunda bilgilendirilmesi,⁵¹ yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda hizmet içi eğitimler almaları ve materyal/ders kitabı konusunda desteklenmeleri bu sorunun çözülmesinde fark yaratacaktır.

Mültecilere dil öğretimi konusunda karşımıza çıkan en önemli sorunlardan biri öğretim yapanlar arasında bir birlik bulunmaması ve devlet kontrolünün yeteri kadar olmamasıdır. Er, Biçer ve Bozkırlı, Türkçe öğretimi yapan kurumlar arasında iletişim kopukluğu olduğunu ve iş birliği yapılmadığını söylemektedir. Özel okullar, devlet okulları, kurslar, eğitim merkezleri ve kamplar mültecilere Türkçe öğretiminin yapıldığı yerlerdir. Bu yerlerde öğretmenlik yapan kişilerin niteliği, kullanılan etkinlikler ve materyaller, takip edilen yıllık plan, sınıfların mevcudu ve ortamı hakkında ortaya konulan veriler yok denecek kadar azdır. Mültecilere Türkçe öğretimi çalışmalarının başarılı bir şekilde sonuca ulaşabilmesi için bu etmenlerin denetlenmesi ve devlet tarafından standartların belirlenmesi gerekmektedir.⁵²

48 Seydi, Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar.

49 Özcan, Çokkültürlülük Bağlamında Türkiye'nin Suriyeli Öğrencilere Yönelik Eğitim Politikası.

50 Betül Dilara Şeker ve Zafer Aslan (2015). Eğitim Sürecinde Mülteci Çocuklar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(1). 86-105.

51 Cengiz Alyılmaz (2010). Türkçe Öğretiminin Sorunları. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 5(3), 728-749.

52 Coşkun ve Emin. Suriyelilerin Eğitiminde Yol Haritası: Fırsatlar ve Zorluklar.

Mültecilerin uyum sürecinin sağlıklı bir şekilde sağlanması için dil öğretimi hususunda ihtiyaçları tespit edilmeli ve bu ihtiyaçlara yönelik ders materyalleri, ders programları hazırlanmalıdır. Şahin⁵³, bu ihtiyaca yönelik hızlandırılmış kursların da açılması gerektiğini söylemektedir. Suriyeli mültecilerin toplumsal sorunlarının önüne geçebilmek ve iletişim kurabilmeleri amacıyla ders programlarının günlük hayata ve temel ihtiyaçlara yönelik olması sağlanmalıdır.

Dil öğretim sürecinin önemli bir kısmını kültür aktarımı oluşturmaktadır. Dil öğretimi yapılırken Türk kültürüne dair unsurlara da yer verilmelidir. Mültecilerin Türk kültürü hakkında bilgi sahibi olması doğabilecek sorunların engellenmesini sağlayacaktır.

Mültecilere dil öğretimi yapılırken öncelikli olarak Türkçe ve Türkiye'nin sevdirilmesi amaçlanmalıdır. Dil politikalarının uzun vadeli etki göstermesi açısından bu durum hayati önem taşımaktadır. Türkçe, Suriyeli mültecilerle gönül bağı kurmamızı sağlayacak bir köprü olarak görülmeli ve yapılan çalışmalar da buna uygun olmalıdır.

Suriyeli mültecilerin Türk eğitim sistemine uyum sürecinde karşımıza çıkan temel sorunlardan biri, zaman zaman kaynak yetersizliğinden ötürü GEM'lerde eğitim gören öğrencilerden katkı payı alınmasıdır.⁵⁴ Bu durum hali hazırda maddi yetersizlikler içinde yaşayan ailelerin bu eğitimden vazgeçmesine sebep olmaktadır. Çakmak,⁵⁵ bu soruna çözüm olarak eğitime uygun olmayan GEM'lerin kapatılmasını ve buradaki öğrencilerin daha uygun GEM veya devlet okullarına geçişinin sağlanmasını önermektedir.

Seydi⁵⁶, mültecilere Türkçe öğretimi yapan resmî kurumların en büyük eksiklerinden birinin kamuoyunu bilgilendirme olduğunu söylemektedir. Suriyeli aileler devlet okullarında eğitim alma imkânlarının olduğunu bilmemektedir.⁵⁷ Bu sorunun çözümü için mültecilere yönelik bilgilendirme faaliyetleri artırılmalı ve bilgilendirmelerin amacına ulaşabilmesi için mültecilerin ana dilinde yapılması gerekmektedir. Bazı Suriyeli ailelerin Türkçe öğrenen çocukların ana dillerini unutacağı konusunda

---

53 Şahin. Göç Olgusu, Mülteci Çocukların Eğitimi ve Suriyeli Mülteci Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Süreci.

54 Coşkun ve Emin, Suriyelerin Eğitiminde Yol Haritası: Fırsatlar ve Zorluklar.

55 Hilal Çakmak (2018). Türkiye'deki Suriyelilere Yönelik Eğitim Politikalarının Uyum Sürecine Etkileri. Göç ve Kültürel Etkileşim: Uluslararası Osmanlı Devleti'nde ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Göç ve Kültürel Etkileşim Sempozyumu Bildiri Kitabı. İZÜ Yayınları NO: 28.

56 Seydi, Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar.

57 Siyaset, Toplum ve Ekonomi Araştırmaları Vakfı ve TheirWorld. (2017). *Breaking the Barriers: Getting Syrian Children into School in Turkey*. SETA ve TheirWorld: Ankara.

endişeleri mevcuttur⁵⁸ ve Gözübüyük Tamer⁵⁹ Suriyeli ailelerin eğitim konusunda ilgisiz kaldığını belirtmektedir. Bu endişelerin önüne geçilmesi için ailelere iki dillilik ve çocuklarının Türkçe öğrenmesinin neden gerekli olduğu ile ilgili afişler ve duyurular hazırlanmalıdır. Mülteci Hakları Merkezi (2017)⁶⁰, gibi bazı STK'lerin mültecilerin eğitim ve Türkçe öğrenimi konusundaki sorularını cevapladığı kılavuzları mevcuttur. Bu kılavuzların ilgili kamu kurumları tarafından yayımlanması daha etkili olacaktır.

Kaynakça

- AFAD (2012). Başbakan Yardımcımız Beşir Atalay, Adalet Bakanımız Sadullah Ergin, Başkanımız Dr. Fuat Oktay ve Hatay Valisi Celalettin Lekesiz ile Basın Toplantısı Düzenledi. <https://www.afad.gov.tr/TR/HaberDetay.aspx?ID=5&IcerikID=629> Erişim 14 Kasım 2021
- Aktekin, Semih (2017). Sınıfında Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunan Öğretmenler İçin El Kitabı. MEB Yayınları: Ankara.
- Alyılmaz, Cengiz (2010). Türkçe Öğretiminin Sorunları. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 5(3), 728-749.
- Anadolu Ajansı (2020). Fırat Kalkanı Bölgesi'ndeki Suriyeli Öğretmenlere Türkçe Eğitimi. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/firat-kalkani-bolgesindeki-suriyeli-ogretmenlere-turkce-egitimi/2033653> Erişim 28 Aralık 2021
- Aykırı, Kudret (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıflarındaki Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Durumlarına İlişkin Görüşleri. *Turkish Journal of Primary Education* 2, 44-56.
- Bilim Eğitim Kültür Araştırmaları Merkezi (BEKAM). (2017). Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu. <http://www.bekam.org.tr/icerik.php?EtkinlikId=13823571&KayitId=40680647> Erişim 27 Aralık 2021
- Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komisyonu (UNHCR) ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO). (2016). Politika Belgesi 26. Paris: UNESCO. Erişim 5 Aralık 2021
- Büyükkız, Kadir Kaan ve Çangal, Önder (2016). Suriyeli Misafir Öğrencilere Türkçe Öğretimi Projesi Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(3), 1414-1430.

58 Coşkun ve Emin. Suriyelerin Eğitiminde Yol Haritası: Fırsatlar ve Zorluklar.

59 Gözübüyük Tamer. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli Çocukların Trabzon Devlet Okullarındaki Durumu.

60 Mülteci Hakları Merkezi (2017), Suriye'den Gelen Sığınmacılar İçin Türkiye'de Eğitim Hakkı Sorular ve Yanıtlar. <https://www.mhd.org.tr/images/yayinlar/MHM-7.pdf> Erişim 7 Aralık 2021

- Coşkun, İ. ve Emin, Müberra Nur (2016). Suriyelerin Eğitiminde Yol Haritası: Fırsatlar ve Zorluklar, Ankara: SETA Yayınları.
- Çakmak, Hilal (2018). Türkiye'deki Suriyelilere Yönelik Eğitim Politikalarının Uyum Sürecine Etkileri. Göç ve Kültürel Etkileşim: Uluslararası Osmanlı Devleti'nde ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Göç ve Kültürel Etkileşim Sempozyumu Bildiri Kitabı. İZÜ Yayınları.
- ÇOÇA (2015). Suriyeli Mülteci Çocukların Türkiye Devlet Okullarındaki Durumu Politika ve Uygulama Önerileri. İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi. http://cocuk.bilgi.edu.tr/wp_content/uploads/2015/09/Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf Erişim 13 Aralık 2021
- Demirci, Metin (2015). B1 Seviyesinde Türkçe Öğrenen Suriyeli Öğrencilerin Sesli Okuma Becerisiyle İlgili Tespitler. *Turkish Studies*, 10(7), 333-358.
- Deniz, A. Çağlar, Hülür, Banu ve Ekinci, Yusuf (2016). Göç, Strateji ve Taktik: Suriyeli Sığınmacıların Gündelik Hayat Deneyimleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9(42), 1077-1087.
- Duruel, Mehmet (2016). Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorunu. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 30 (5), 1399- 1414.
- Emin, Müberra Nur (2016). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi- Temel Eğitim Politikaları. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA): İstanbul.
- Erdoğan, M. Murat (2015). Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum. Bilgi Yayınları: İstanbul.
- Erdoğan, M. Murat (2019). Suriyeliler Barometresi 2019 Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi. Orion Kitabevi: Ankara.
- Erdönmez, Ayhan (2016). Türkiye'ye Kitlesel Göçle Gelen Mültecilere Yönelik Yürütülen Eğitim Öğretim Süreci, *Eğitime Bakış Dergisi* 12 (36), 24-34.
- GİGM (2017). 2016 Türkiye Göç Raporu. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: Ankara.
- Gözübüyük Tamer, Mine (2017). Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli Çocukların Trabzon Devlet Okullarındaki Durumu. *Göç Dergisi*, 4(1),119-152.
- Human Rights Watch, (2015). Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitime Erişiminin Önündeki Engeller – Kayıp Nesil Olmalarını Önlemek. Erişim 7 Aralık 2021
- Hürriyet Gazetesi (2017). Milli Eğitim Bakanı Yılmaz: Suriyelilerin Tamamını Eğitim Sistemimize Alacağız. <http://www.hurriyet.com.tr/milli-egitim-bakani-yilmaz-suriyelilerintamamini-egitim-sistemimize-alacagiz-40364022> Erişim 6 Kasım 2021

- İletişim Başkanlığı (2019). Suriyeli Vatandaşlara Türkçe Dil Eğitimleri Başlıyor. https://www.iletisim.gov.tr/turkce/yerel_basin/detay/suriyeli-vatandaslara-turkce-dil-egitimleri-basliyor Erişim 24 Kasım 2021
- Karasu, Mithat Arman (2016). Şanlıurfa'da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Kentle Uyum Sorunu. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(3), 995-1014.
- Kaya, Ayhan ve Erdoğan, Murat (2015). *Türkiye'nin Göç Tarihi 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Kızıl, Ömür ve Dönmez, Cengiz (2017). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılara Sağlanan Eğitim Hizmetleri ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bağlamında Bazı Sorunların Değerlendirilmesi, *International Journal Of Education Technology and Scientific Researches*, Issue: 4, pp. (207-239).
- Koman, Ezgi (2015). Suriyeli Mülteci Çocuklar ve Engellenen Eğitim Hakkı. Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği. <https://tr.boell.org/tr/2015/12/29/suriyelimultecicocuklar-ve-engellenen-egitim-hakki> Erişim 15 Kasım 2021
- Kultas, Emrah (2017). Türkiye'de Bulunan Eğitim Çağındaki Suriyeli Mültecilerin Eğitimi Sorunu Van İli Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Van.
- Kutlu, Zümray (2015). Bekleme Odasından Oturma Odasına, Suriyeli Mültecilere Yönelik Çalışmalar Yürüten Sivil Toplum Kuruluşlarına Dair Kısa Bir Değerlendirme.
- McAndrew, Maureen (2009). Ensuring the Proper Competency in the Host Language: Contrasting Formula and the Place of Heritage Languages. *Teachers College Record*, 111(6), 1528- 1554.
- MEB. (2014). Yabancılarla Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/ yabyonegiogr_1.html Erişim 5 Kasım 2021
- MEB. (2015). MEB Stratejik Plan (2015-2019). http://sgb.meb.gov.tr/meb_ay_s_dosyalar/2015_09/10052958_10.09.2015sp17.15imzasz.pdf. Erişim 3 Aralık 2021
- MEB. (2016). Göç ve Acil Durum Daire Başkanlığının Kurulmasına İlişkin Yönetmelik, http://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_05/18020117_gocveacildurumegitimdb.pdf Erişim 22 Aralık 2021
- MEB. (2016). Suriyeli Çocukların Eğitimi İçin Yol Haritası Belirlendi. <http://www.meb.gov.tr/suriyeli-cocuklarin-egitimi-icin-yolharitasi-belirlendi/haber/11750/tr> Erişim 23 Aralık 2021

- MEB. (2016). Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi Kapsamında Suriyeli Öğrencilere Türkçe Öğretecek Geçici Süreli Öğretmen Alımına İlişkin Duyuru. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_11/04053531_geciciogretmenalimduyurusu.pdf Erişim 3 Aralık 2021
- MEB. (2016). GEM'ler Üç Yıl İçinde Misyonunu Tamamlayacak. <http://meb.gov.tr/demirci-gemler-uc-yil-icinde-misyonunutamamlayacak/haber/11850/tr> Erişim 22 Aralık 2021
- MEB. (2019). Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi Türkçe Yeterlik Sınavı (TYS) Kılavuzu. https://ertugrulgazi46.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/46/08/761691/dosyalar/2019_04/29113212_tYrkYe_yeterlilik_sYnavY_kYlavuzu.pdf Erişim 11 Kasım 2021
- MEB. (2020). MEB'den Online Türkçe Dil Sınavı Yazısı. <https://www.kamuajans.com/egitim-personeli/meb-den-online-turkce-dil-sinavi-yazisi-h556575.html> Erişim 22 Aralık 2021
- Moralı, Gürkan (2018). Suriyeli Mülteci Çocuklara Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1426-1449.
- Nimer, Maissam (2019). Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Türkçe Dil Eğitimi Deneyimleri ve Kurumsal Yapılar. Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi. Erişim 18 Aralık 2021
- Özcan, A. S. (2018). Çokkültürlülük Bağlamında Türkiye'nin Suriyeli Öğrencilere Yönelik Eğitim Politikası. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 4(1), 17-29.
- Seydi, Ali Rıza (2014). Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* (31), 267-305.
- Siyaset, Toplum ve Ekonomi Araştırmaları Vakfı ve TheirWorld. (2017). *Breaking the Barriers: Getting Syrian Children into School in Turkey*. SETA ve TheirWorld: Ankara.
- Şahin, Harun (2020). Göç Olgusu, Mülteci Çocukların Eğitimi ve Suriyeli Mülteci Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Süreci. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(1), 377-394.
- Şeker, Betül Dilara ve Aslan, Zafer (2015). Eğitim Sürecinde Mülteci Çocuklar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(1). 86-105.
- TAMEB (2019). Suriyeli Göçmenlere Türkçe ve Mesleki Eğitim Desteği. <https://tameb.org/suriyeli-gocmenlere-turkce-ve-mesleki-egitim-destegi/#iletisim> Erişim 1 Kasım 2021 Erişim 1 Kasım 2021

- TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. (2012). Ülkemize Sığınan Suriye Vatan daşlarının Barındıkları Çadırkentler Hakkında İnceleme Raporu 2. <https://www.tbmm.gov.tr> Erişim 4 Kasım 2021
- UNHCR Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü. (2021). Türkiye'deki Mülteciler ve Sığınmacılar. <https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar> Erişim 21 Kasım 2021.
- UNICEF (2021). Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Çocukların Eğitimine İlişkin İstatistik Raporu.[https://www.unicef.org/turkey/media/10711/file/Ge%C3%A7ici%20koruma%20alt%C4%B1ndaki%20%C3%A7ocuklar%C4%B1n%20e%-C4%9Fitim%20istatistikleri.pdf](https://www.unicef.org/turkey/media/10711/file/Ge%C3%A7ici%20koruma%20alt%C4%B1ndaki%20%C3%A7ocuklar%C4%B1n%20e%C4%9Fitim%20istatistikleri.pdf) Erişim 3 Kasım 2021
- Whitaker, Elizabeth (2010). Language Acquisition of the Children of Immigrants and the Role of Non-Profit Organizations. Washington: University of Puget Sound.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2013). Resmi Gazete (11.04.2013). Sayı: 28615.
- YTB. (2015). Milletimiz Çok Büyük Özveride Bulunuyor. https://www.ytb.gov.tr/haber_detay.php?detay=4405 Erişim 4 Kasım 2021
- Mülteci Hakları Merkezi (2017), Suriye'den Gelen Sığınmacılar İçin Türkiye'de Eğitim Hakkı Sorular ve Yanıtlar. <https://www.mhd.org.tr/images/yayinlar/MHM-7.pdf> Erişim 7 Aralık 2021